

Barok

Charakterystyka grupy docelowej:

- I klasa liceum
- 20-30 osób

Cele:

- Rozbudzenie ciekawości
- Pobudzenie do kreatywnego myślenia na podstawie skojarzeń
- Zapoznanie z podstawowymi wiadomościami na temat architektury, sztuki i muzyki epoki Baroku
- Zapoznanie z trzema głównymi ośrodkami sztuki baroku – Włochami, Francją, Niderlandami

Formy organizacyjne pracy uczniów

- Zbiorowa, grupowa

Metody kształcenia:

- Słowne
- Oglądowe-pokaz slajdów ,słuchanie utworu z graficzną wizualizacją
- Problemowe
- Praktyczne

Środki dydaktyczne:

- Prezentacja multimedialna
- Toccata i fuga d-moll J.S.Bacha – wizualizacja:
http://www.youtube.com/watch?v=ipzR9bhei_o
- Komputer
- Projektor
- Głośniki

Przebieg zajęć:

Komentarz – wszystko do prezentacji wyświetlanej na ekranie

Lekcja 1:

- Zadanie dla grupy: zgadywanie „co mają wspólnego ze sobą, zapamiętajcie je, bo przydadzą się później”:
 - jabłko
 - termometr
 - małż
 - ludzkie ciało z anatomicznymi detalami
 - ogród
 - nie do końca ubrana pani
- komentarz – prawdopodobnie nikt nie udzielił odpowiedzi „Barok”
- Pytanie do grupy: „Co łączy te rzeczy?”
- Zadanie dla grupy: zgadywanie o kogo chodzi na podstawie skojarzeń:
 - (Newton):
 - Wskazówka 1: Jabłko
 - Wskazówka 2: Jabłoń
 - Wskazówka 3: Ilustracja siły ciężenia
 - **Isaac Newton** - ur. 1643 zm. 1727, angielski fizyk, matematyk, astronom, filozof, historyk, badacz Biblii i alchemik.
 - W swoim słynnym dziele *Philosophiæ naturalis principia mathematica* (1687 r.) przedstawił prawo powszechnego ciężenia, a także prawa ruchu leżące u podstaw mechaniki klasycznej.
 - (Galileusz):
 - Wskazówka 1: Krzywa wieża w Pizie
 - Wskazówka 2: Kopernikański układ heliocentryczny
 - Wskazówka 3: Inkwizycja
 - **Galileo Galilei** - ur. 1564 w Pizie, zm. 1642 koło Florencji
 - włoski astronom, astrolog, fizyk i filozof, twórca podstaw nowożytnej fizyki.

- wykazał tym doświadczeniem niezależność przyspieszenia ziemskiego od masy
 - głosił heliocentryczny układ planet i słońca
 - Prześladowany przez Inkwizycję i oskarżony o herezję:
„ ... Jego Świątobliwość nakazał Panu kardynałowi Bellarmino wezwać rzezonego Galileo do siebie i upomnieć go, aby porzucił rzezoną opinię; w przypadku odmowy posłuszeństwa, Komisarz ma mu nakazać, w obecności notariusza i świadków, aby powstrzymał się całkowicie od nauczania lub obrony tej opinii i doktryny, a nawet od dyskutowania jej; jeżeli nie zgodzi się on na to, należy go uwięzić.”
- (Fahrenheit):
 - Wskazówka 1: Termometr
 - Wskazówka 2: Termometr ze skalą Fahrenheita
 - Wskazówka 3: Termometr ze skalą Fahrenheita z zaznaczonym miejscem charakterystycznym
 - **Daniel Gabriel Fahrenheit** - ur. 1686 w Gdańsku, zm. 1736 w Hadze
 - gdański fizyk i inżynier. Większość okresu naukowego spędził w Niderlandach. Wynalazca termometru rtęciowego, twórca skali temperatur używanej powszechnie w krajach anglosaskich.
- Pytanie do grupy: „Co łączy tych trzech panów?”
 - Odpowiedź: „Barok”
 - Slajd umiejscawiający Barok na osi epok; przekazana treść „epoka baroku wcale nie była taka ciemna jak by to wynikało z naprzemienności epok, przedstawione do tej pory osoby były wybitnymi naukowcami, którzy na zawsze zmienili nasze poglądy na naukę”
 - Pięć slajdów:
 - Pałac w Carskim Siole
 - *Ekstaza świętej Teresy Berniniego*
 - *Zdjęcie z krzyża Rubensa*
 - Szkic ogrodu francuskiego
 - Zdobienia wnętrza barokowego
 - Główne informacje na temat Baroku:

- **Barok** - z por. barocco – "**perła** o nieregularnym kształcie", lub z fr. baroque – "**bogactwo ozdób**"
- kierunek którego trwanie datuje się na zakres czasowy: od końca XVI wieku do XVIII wieku.
- Barok obejmował wszystkie przejawy działalności literackiej i artystycznej, a także filozofię i architekturę. U jego podstaw leżał **sprzeciw** wobec renesansowego klasycyzmu, głęboka **religijność**, **mistycyzm** i egzystencjalny **niepokój**.
- Ilustracja: perła o nieregularnym kształcie
- Osiem slajdów dotyczących architektury, ogrodu francuskiego, zdobnictwa barokowego wraz z opisem:
 - Fasada bazyliki św. Piotra
 - Pałac Schönbrunn - Obecnie znajduje się w jednej z dzielnic Wiednia. W 1996 r. pałac został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
 - Pałac Schönbrunn – widok na ogród
 - Wersal
 - Wersal
 - Ogród francuski - aranżacji ogrodu, charakterystyczny dla posiadłości barokowych. Ten typ ogrodu powstał we Francji i szybko rozpowszechnił się po całej Europie. Czas jego dominacji był stosunkowo krótki, wyparty go inne formy architektury ogrodowej. **Charakterystyczną cechą ogrodów francuskich jest symetria dwuboczna względem alejki głównej biegnącej przez środek ogrodu. Drzewa i krzewy są równo przyszywane i uformowane.** Często umieszczano w nim takie elementy dekoracyjne, jak rzeźby czy ozdobne ławki. Czasem usypywano także sztuczne pagórki lub kopce.
 - Uniwersytet Wrocławski - Aula Leopoldina
 - Uniwersytet Wrocławski - Aula Leopoldina
- Zadanie dla uczniów: wymienić cechy baroku na podstawie przedstawionych przykładów
- Cechy Baroku - barok charakteryzowały zawsze te same cechy:
 - wielkość
 - gigantyzm
 - dynamizm
 - bogactwo form i ich rozrzutność
 - operowanie kontrastem

- Powtórzenie:
 - Jabłko – Newton
 - Termometr – Fahrenheit
 - Małż – perła o nieregularnym kształcie
 - Ogród – Ogród Francuski

Lekcja 2:

- Slajd : BAROK
- Przypomnienie dwóch niewyjaśnionych slajdów:
 - ludzkie ciało z anatomicznymi detalami
 - nie do końca ubrana pani
- Malarstwo Baroku:
 - **Michelangelo Merisi da Caravaggio** - włoski malarz działający w latach 1593-1610 w Rzymie, Neapolu, na Malcie i Sycylii. Powszechnie uznawany za pierwszego wielkiego artystę barokowego
 - Slajd: **Męczeństwo św. Piotra** - 1601. Olej na płótnie, 230 x 175 cm. Kaplica Cerasi, Santa Maria del Popolo, Rzym.
 - Slajd: **Wieczera w Emaus** - 1601. Olej na płótnie, 139 x 195 cm. National Gallery, Londyn
 - Slajd: **Powołanie św. Mateusza** - 1599-1600. Olej na płótnie, 322 x 340 cm. Kaplica Contarelli, San Luigi dei Francesi, Rzym.

Wiązka światła wpadająca z prawej strony w mgnieniu oka wyraża nawrócenie św. Mateusza, wydarzenie, które zaważy na jego losie, bez aniołów, rozstępujących się chmur czy innych artefaktów.
 - Slajd: **Miłość zwycięży wszystko** - 1602 - 1603. Olej na płótnie. 156 x 113 cm. Gemäldegalerie, Berlin.

Ukazanie , że malarstwo barokowe to nie tylko tematyka religijna, ale również motywy antyczne:

Caravaggio przedstawia kupidyna przeważającego nad wszelkimi ludzkimi wysiłkami: wojną, muzyką, nauką, rządem.
 - **(Rembrant)**
 - Zadanie dla grupy: zgadywanie o jaki obraz chodzi:

- Wskazówka 1: straż miejska
- Wskazówka 2: noc
- Wskazówka 3: wiatrak
- **Wymarsz Strzelców – Straż Nocna** (dwa slajdy obrazu)
- **Rembrandt Harmenszoon van Rijn** - ur. 1606 w Lejdzie, zm. 1669 w Amsterdamie
- holenderski malarz, rysownik i grafik. Uważany powszechnie za jednego z największych artystów europejskich, jeden z najważniejszych malarzy holenderskich Złotego Wieku
- Slajd: **Lekcja anatomii doktora Tulpa**
- **Jan Vermeer** - Vermeer van Delft, właściwie *Johannes Vermeer* (ur. przed 31 października 1632 w Delft, zm. przed 15 grudnia 1675 tamże) – malarz holenderski.

Malował przede wszystkim sceny rodzajowe, wykorzystując mistrzowsko grę światła. Na początku swojej kariery stworzył także dwa płótna historyczne. W dorobku malarza dominują przedstawienia kobiet we wnętrzach mieszkalnych, zajętych m.in. muzyką, lekturą listu czy rozmową. W wielu obrazach badacze doszukują się ukrytych alegorii lub symbolicznych przesłań.

Częściowo zapomniany przez niemal dwa stulecia od swej śmierci, Vermeer został odkryty na nowo w drugiej połowie XIX wieku. Dziś przypisuje mu się niewiele ponad 30 obrazów i najprawdopodobniej jest to niemal cały jego dorobek artystyczny.

- Dziewczyna z perłą
- Mleczarka
- **Peter Paul Rubens** – *omówienie jego twórczości – Rubensowskie Kształty – ukazanie kontrastu między tematyką świecką a antyczną*
 - **Wniebowzięcie NMP**
 - **Trzy Gracje**
 - **Ukrzyżowanie**
 - **Porwanie córek Leukipa**
- Zadanie uczniów: wymienić główne cechy przedstawionego malarstwa barokowego:
 - wielkość
 - gigantyzm

- dynamizm
 - bogactwo form i ich rozrzutność
 - operowanie kontrastem
 - Muzyka Baroku
 - Przypomnienie:
 - wielkość
 - gigantyzm
 - dynamizm
 - bogactwo form i ich rozrzutność
 - **Johann Sebastian Bach**
 - **Antonio Vivaldi**
 - **Georg Friedrich Händel**
 - Przełom w muzyce w okresie Baroku
 - Rozkwit muzyki świeckiej, instrumentalnej (zwłaszcza smyczkowa i organowa):
 - Opera
 - Oratorium
 - Kantata
 - **Korzystano chętnie z różnorodnych środków wyrazu i posługiwano się bogatą stylistyką**
 - Wynaleziono nowe formy muzyczne:
 - Sonata
 - Koncert
 - Uwertura
 - *Tocatta i fuga d-moll* J.S.Bacha – wizualizacja :
http://www.youtube.com/watch?v=ipzR9bhei_o
- Puścić utwór dołączony do prezentacji. Zwrócić uwagę na polifoniczność i zdobniczość utworu charakterystyczne dla Baroku*
- Zadanie domowe: Zapoznać się ze zbiorem „Cztery pory roku” Vivaldiego

Lekcja 3:

- Powtórzenie:
 - Najważniejsi artyści Baroku
 - Malarstwo
 - Caravaggio
 - Rembrandt
 - Jan Vermeer
 - Rubens
 - Muzyka
 - Bach
 - Vivaldi
 - Händel
 - Barok:
 - Perła o nieregularnym kształcie
 - Bogactwo ozdób
 - od XVI do XVIII wieku
 - Podział baroku na 3 główne nurty i ośrodki:
 - Katolicki - głównie Włochy
 - Dworski - Francja
 - Mieszczańsko – protestancki - Niderlandy